

Alcedo

September 2012 Nr 2 Årg 34

Örkelljungabygdens Natur

Innehåll

Hösten och vinterns program	sid 3
Exkursioner	sid 5
Vårens och sommarens fågelobsar	sid 14
Kornknarnatt	sid 17
Dagar i Sarek	sid 21
Alcedo	sid 29
Rena kräftgången, men vänta bara...	sid 32

Sommaren lider mot sitt slut. Den kom väl egentligen aldrig riktigt igång, trots flera försök. September är Höstmånaden enligt bondepraktikan. "Oväder i senare hälften av september efterföljs nästan alltid av starka stormar". Det blir kyligare och den första nattfrostn kan slå till. Det är med andra ord "rattmuff på".

Men det är också tid för svamp. Fågelsträck åt söder. Gäss med flera är det lönt att spana efter. Också växtligheten förbereder sig. Träden drar tillbaka det värdefulla klorofyllet och lövverken skiftar i brunt, gult och rött. Skott och knoppar anläggs för att snabbt komma igång när ljuset och värmen återvänder.

I det här numret blickar vi tillbaka på sommarfjäll och hur **Alcedo** utvecklats. Men också framåt mot återkomsten av Vårsjöns kräftbestånd och med ett spännande och varierat program resten av året.

Trevlig läsning!

Redaktionen

Redaktionen

Janne Johansson, Ingas väg 7, Ö. Ringarp, 286 91 Örkelljunga,
0435-501 31, e-post: janne_ringarp@telia.com
Perry Vigelsbo, Ängelholmsvägen 49, 286 36 Örkelljunga,
0435-510 58, e-post: vigelsbo@telia.com
Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örkelljunga, 0435-522 32
e-post: leif.sigbo@telia.com

Nästa nummer av **Alcedo** utkommer i december. Manusstopp 15/11.

Omslagsbild framsida: *Höst vid Hjälmsjön* (Foto: Perry Vigelsbo)

baksida: *Svavelticka vid Gyllebo* (Foto: Perry Vigelsbo)

Hösten och vinterns program

- 14/10 Söndag. Snibe stua.** Uppe på Hallandsåsens otillgängligare delar finns utsikter, jättarnas stenblock och fina marker för avkoppling och höst-upplevelse. Ta på dig lämpliga skodon, lämplig klädsel på kroppen och lägg fikamaten i ryggsäcken. Så ses vi! Samling vid Netto kl. 09.00. *Ansvarig* Christer Sandén
- 25/10 Torsdag. Våra igenväxta sjöar - kan de restaureras?** Föredrag av biologen Johan Krook från Ekologgruppen i Landskrona. Vi har ett flertal igenväxta, oftast tidigare sänkta sjöar i kommunen. Flinka sjö, Jälla sjö, Långasjön och Krokasjön kan idag knappast kallas sjöar. År 2002 genomförde Johan en utredning kring hur man skulle kunna återfå Flinka sjö som en riktig sjö igen. Samling i Utbildningscentrum kl. 19.00. *Ansvarig* Janne Johansson
- 17/11 Lördag. Vandring runt den igenväxta Jälla sjö.** Redan på 1880-talet kom Jälla sjö att sänkas högst påtagligt. Denna novemberdag ska vi se hur vi kan styra våra steg för att hitta runt den avlånga, vikrika, växtrika skapelse som väl mest bör benämnas *före detta* Jälla sjö. Fika och stövlar är ett måste. Samling vid Netto kl. 09.00. *Ansvarig* Janne Johansson
- 29/11 Torsdag Holkspikning i Åsljunga.** Nu är det dags igen att tänka på våra vänner fåglarna som behöver någonstans att bo när det ska bli tillökning i familjen. Vi snickrar ihop lite fina hus som vi kan sätta upp till våren. Välkomna. Ta med hammare. Samling kl. 18.00. *Ansvarig* Björn Herrlund
- 6/12 Torsdag. Årets bilder.** En av föreningens höjdpunkter inomhus är den återkommande kvällen där vi visar egna bilder. Vi hoppas att du bidrar till stämningen och bjuder oss övriga på en kavalkad av bilder. Som vanligt får vi se till att begränsa antalet utvalda. Väl mött! Samling i Utbildningscentrum kl. 19.00. *Ansvarig* Perry Vigelsbo
- 26/12 Onsdag Annadag jul.** Bjärekretsen har gjort annandagen till en traditionsfylld exkursionsdag ut till **Hallands Väderö**. Missa inte att uppleva denna säregna ö under en annorlunda årstid. Fika, kängor och varma kläder är en stor fördel. Båten avgår från Torekov kl. 09.45 med återkomst ca kl. 14.00. Samling vid Netto för samåkning kl. 08.30. *Ansvarig* Eva Persson

- 20/1 **Söndag. Fågelexkursion i hemtrakten.** Denna förhoppningsvis vintriga dag bekantar vi oss med det kvarblivande fågellivet i någon ännu ej bestämd del av Örkelljunga kommun. Samling vid Netto kl. 09.00.
Ansvarig Björn Herrlund
- 7/2 **Torsdag. Föreningens 50:e årsmöte** hålls denna dag i Utbildningscentrums lokaler. *Ansvarig Styrelsen*

Boka in dessa datum i din almanacka! Hoppas att vi ses på i alla fall några av de olika programpunkterna! Inga förkunskaper krävs och du behöver heller inte vara medlem för att få delta i våra exkursioner eller evenemang. Har du frågor eller synpunkter? Kontakta då den som är ansvarig för respektive exkursion.

Cirkel om det skånska kulturlandskapet

Det skånska kulturlandskapet heter en faktafylld bok som utkommit i två upplagor. Som namnet anger behandlar den naturen och det av människor framskapade kulturlandskapet i just Skåne. I cirkeln ska vi använda denna bok som kursbok, men vi väljer att fokusera mest på norra Skåne. Cirkelstart är tänkt att ske under början av november!

Jag vill helst att den som är intresserad snarast anmäler sitt intresse till mig, antingen per telefon, **0435-50131** eller per e-post till **janne_ringarp@telia.com**

Exkursioner

Kullaberg - söndagen den 3 juni

Vi var åtta medlemmar som drog i väg mot Kullaberg. I Mölle tillstötte Molly med familj så vi blev en lagom expedition på detta botaniska El Dorado. Första lokalen var en lite blåsig strandäng i södra utkanten av samhället. En försiktig början med en stor del av de vanligaste arterna på salta ängar. Strandkrypa, salttåg, havssälting, saltarv, havs-

Strandäng söder om Mölle med Kullaberg i bakgrunden

säv, spjutmålla, dansk skörbjuggsört och daggsvingel. Lokalens raritet, selleri har här sin andra svenska lokal, var tyvärr ännu inte uppkommen. På väg tillbaka till parkeringen kunde vi notera både darrgräs, revfingerört, knölsmörlomma, parksallat och praktkungslys med gråa stjärnhår på båda bladsidorna. De senare ännu inte i blom.

Nästa stopp gjordes en bit norr om hamnen där en lucka i det annars täta buskaget ledde ner mot havet. Den första rariteten var skånskt oxbär, *Cotoneaster kullensis*. Arten räknas som endemisk eftersom världsutbredningen är begränsad till Kullaberg, Hallands Väderö och Hovs hallar. Strax intill två andra rariteter, dansk stensöta, nyligen upptäckt som ny för Sverige på Kullaberg av Eric Ljungstrand. Backfryle är också ny för området. På samma lokal såg vi också vildpäron, benved, backglim, lund- och bergslok samt en blommande Sankt Pers nyckel.

Vi promenerade förbi Karl XII:s skansar där vi med framgång sökte ekorrsvingel. Längs vägen fanns också fältkrassing, tjärblomster, murgrönsveronika och snårstarr. I vägkorsningen strax utanför reservatet står ett praktexemplar av den ovanliga flikrosen och längs husen blommade hästtunga, grönmynta och murreva.

En bit in i reservatet ligger den så kallade Drivbänken, Sveriges kanske varmaste växtlokal, sydvänd och med kala klippor som magasinerar värmen till långt in på hösten. Det blev att lägga sig på knä för här var det verkliga småttningar som skulle hittas. Vittåtel, som är ett av våra minsta och skiraste gräs samt vårtåtel och sylnarv som heller inte reser sig mer än någon centimeter. Här blev det också en skön fikastund bland mattfibblor, häckvicker, murgröna, sandlost, backvial, kaprifol... Innan vi gav oss upp på det egentliga berget blev det också blodnäva, back- och rosenlök längs stigen, gaffelbråken i klippskrevorna och strandkål bland stenarna mot havet.

Nästa anhalt var parkeringen vid Josefinelust med skogsveronika, hässlebrodd, lundäxing, skärmstarr, skogsstarr och skogslysing. Den senare här på sin enda lokal i norra och västra Skåne. Från parkeringen vid fyren gick vi ner mot Åkersberget. Längs en svårfunnen och något äventyrlig stig letade vi oss hukande under taggiga buskar och klättrande över stenblock och rasbranter till nästa raritet; ett kraftigt bestånd av storfryle. En art inte ovanlig som gräsfröinkomling men här på åtminstone Skånes enda spontana lokal. På vägen tillbaka fick vi ögonen på ett par spillkråkor som provianterade helt oberörda av vår närvaro. Öronen fick också sitt med härmsångare och slutligen också med den utlovade rosenfinken.

Zigge

Jubileumsexkursion till Lärkesholm - söndagen den 10 juni

Någon måste ha skrivit fel, 50 år? Har Örkelljungabygdens Natur funnits i hela femtio år? Ja, faktiskt! Föreningen hette länge Örkelljunga Fältbiologer. Kanske något att tänka på, det är 50 år sen den då 40-åriga Kjell Karlsson samlade vetgiriga tonåringar kring sig, kring studiet av fåglar, växter och natur.

Denna söndag hade programmakarna utlyst en jubileumsvandring ute i Lärkesholm. Hela 23 personer dyker upp och får vara med om en vandring som börjar mellan sjöarna, som går upp genom skogen mot Månstorp, åter ner till Lillsjön, rundar gamla kvarnen och Lärkasjöhult. Och så åter tillbaka till den åsartade skiljeväggen mellan stora och lilla sjön.

Att locka ut varandra till upplevelser i den rika naturen är onekligen ett av föreningens huvudmål. Men det är nog ändå lite överraskande att vi vid vårt vandrande upp längs Skåneleden plötsligt blir smått överkörda av ett gäng mountainbikecyklister! Hemspråket deras får hänföras till det danska. Nåväl, det går väl bra ändå.

I sedvanlig stil försöker vi under promenaden iaktta både det vanliga och det säregna. Vilken fågel är det som sjunger till borta förbi bokskogsförnyringen? Hur känner man igen stenmåran bland alla andra måror? Vi kommer så upp till en med högt nät

inhägnad mark intill det s.k. Gatehuset. Är det granskogsmark som vräkts ner av "Gudrunstormen" som sen planterats med löv? Vi misstänker att skogsförvaltaren försöker dra upp snabbväxande hybridasp. Vi vet inte säkert. Längs vägen mot

Här växer både Jungfru Marie nycklar, stagg och revfibbla

Månstorp (numera sommarstuga) kan vi inte undgå mängderna av blekbalsamin och på rätt ställe hittar vi även gullpudror.

Men det är ändå närheten till sjöarna som snart åter får oss att ändra kurs. Alltså ställer vi in kompassen ner mot Lillsjön, väljer smååsar och stigsystem. Målet för vårt medhavda "jubileumsfika" blir grillplatsen på udden med närhet till gamla, ombyggda Brauns kvarn i Lärkasjöhult. Det blir mycket prat, stillsamt. Jag tror att vi som "fältisar" mer uppskattar en vanlig utefika än en kanske smått uppstyltad festmåltid "på slottet". Vi människor är så olika.

När vi passerar kvarnen slår vi en blick bort mot den markerade slagghögen. Några av oss minns Knut Braun som länge bodde som en av många syskon på den lilla kvarnen. Var det nio eller tio Braunbarn som här växte upp? Alla sov i samma rum. När de äldsta barnen blivit gamla nog fick de ta drängtjänst, pigtjänst ute på slätten. Tankar finns... Vi passerar själva gården, den som arrenderats och bebotts av personer som fick ta på sig huvudansvaret för hävden av gräsmarkerna här intill. Numera har man kopplat bort detta krav från boendet. Man kan alltså konstatera att Reiserska stiftelsen hävdar sina gräsmarker runt sjöarna genom att utarrendera betet, men man

noterar samtidigt att det inte längre finns någon jordbrukare som bor på dessa stiftelsemarker. Det kan jag tycka är lite synd.

Oftast har det varit får som betat vid Lärkasjöhult, fast ibland hade Eje Mårtensson även några fjällkor lösa i hagarna. Vi går på södra sidan om sjön. Här finns ett litet område med krävande flora, med växter som inte klarar av konkurrens av kvävegynnade gräs och örter. Området är inte stort, men efter lite letande hittar någon en Jungfru Marie nyckel som står i knopp. Andra växter som ogillar konstgödning är bland annat det piggiga gräset stagg och den blågröna revfibblan.

De långsträckta betesmarkerna utmed sjöns sydsida slutar in i en trivsamt bokskog. Vi stannar till vid sjökanten och spanar ut över nordnäckrosorna efter storlompåret som man ibland rastar i sjön. En skönt avkopplande jubileumsexkursion är sen också till ända.

Janne Johansson

De vilda blommornas dag - söndagen den 17 juni

Årets exkursion förlades till Änalt, betesmarkerna runt HD-gården och Spinneriet nere vid ån. Totalt 14 deltagare, inklusive treåriga och vetgiriga Hedvig. Markerna som inte fördärvats av konstgödning bjuder på botanisk mångfald. Både av vanliga arter som rölleka, liten blåklocka och stenmåra och mera exklusiva som jungfrulin, stagg och ormbär. Till vår stora glädje fann vi också några rosetter av mandelblomma, som här har sin enda lokal i kommunen. Glädjande, för det är ett par år sen vi såg den här senast.

Det började småregna och vi sökte oss upp i en av ekdungarna för att fika. Krontaket gav bra skydd även när regnet blev så kraftigt att vi fick sällskap av de betande korna. Sedan regnet slutat, nåja nästan då, gav vi oss ner mot ån. Här ser man ännu tydliga spår av det spinneri som gett platsen dess namn. Rester av grundmurar, kanaler för vattenhjul med mera och lite nerströms av Stampen. Åsljungbjörnbär, dikeslånke och andmat samt praktstjärnmossa och diverse ormbunkar kunde demonstreras. Eftersom det var dyngsur i den täta vegetationen drog vi oss snart tillbaka upp mot gården. Janne gjorde en kort avstickare och kunde visa upp ett något överblommat exemplar av gullpudra.

Zigge

Ven i Öresund - söndagen den 22 juli

Under denna vädermässigt småstruliga sommar hade vi dock turen med oss när vi för en gångs skull ställde kosan mot den lilla ön Ven i Öresund. Det blev en heldag, det blev härligt väder, en härlig vandringsrunda. Starten från Örkelljunga var satt till 08.45, men hemkomsten till samma ort blev först 20.30.

En blandad grupp med nio julisemestrade naturvänner följdes åt runt öns strandväg; stigen norrut från Bäckviken, till Hakens fyr och vidare längs kusten i norr. Här fanns hela tiden vattenkontakt, här fanns vitfågel i form av måsar, trutar, bland annat

en silltrut. Här sågs skarvar, ejdrar, strandskator och skrakar... och ett otal pinglande cyklister som man ofta fick möte med på den smala gång- och cykelvägen. Brunorangea, rundslipade tegelstenar visade på var det längs Vens stränder har funnits små aktiva tegelbruk en gång i tiden.

Som vanligt guidade Zigge oss villigt i Floras rike och på denna exkursion var det ofta behov av en botanist. På kvällen summerades dagens artlista och man fick ihop hela 228 växtarter! Här kommer bara ett urplock att göras. Utmed stranden fanns på en

Utsikt över backafallen från S:t Ibb

del håll fertila strandkålsbestånd och längs strandvägen på flertal ställen fina representanter för de storblommiga snårvindorna; både vita och mer rödvita kalkar kunde avnjutas.

Björnbären är som bekant ett mångformigt släkte med många arter. Vi kunde notera att arter som klobjörnbär inte var att leka med. En annan säregenhet som visade sig var korsningen mellan humleblomster och nejlikrot, ibland kallad getingblomster. Och bland korsningsprodukterna kan man också omnämna gräddmåran, med stormåra och gulmåra som föräldrar.

Några strandnära bänkar i anslutning till den tjugigt belägna campingen i Husvik, inkluderande glasskiosk, fick utgöra platsen för exkursionens första fika. Men huvudfikat kom att intas uppe på höjden kloss intill S:t Ibb's kyrka och dess magnifika utsikt åt väster. Denna plats nådde vi efter det att den lilla hamnen vid Norrebro passerats och efter det att vi tväret ön från öster till väster. Och vi lyckades också ganska helskinnade ta oss förbi den restaurang som vitt och brett lanserade *Whiskyn från Ven...* Tulkört, kungsmynna, bosyska, blodnäva, backlök, gulmåra, Kyrkbackens hamn, S:t Ibb's kyrka från insidan hörde till det som kunde beskådas.

Vens oftast uppodlade mittparti avslutas åt havet till på många håll av backafall, branter av ofta väl tilltagen storlek ned mot en smal strandremsa. När vi därför avnjutit både mackor och samtal uppe vid Kyrkbacken drog vi oss söderut längs öns västra strand. Här kunde man knappast missa att se de utgrävda boplatser som backsvalorna är pappa till, belägna uppe i de blottade branterna. Mäktigt att se! Och på ett annat litet bart brantområde nära stranden upptäckte vakna ögon många små håll där solitära bin hade grävt små hålgångar för att säkra sitt fortsatta existerande.

Skärvinda

Promenaden längs stranden nedanför backafallen inbegrep också en mängd botaniska "måsten". När man har en villig, frikostig

guide med på turen, ja då ska densamme utnyttjas. För att ge en bild av den varierade örtvärlden kan ett antal blommande växter uppräknas: väddklint, rödklint, knölsyska, tussilago, vildmorot, puktörne, backvial, marviol, saltarv, sodaört, bitterkrassing och inte minst den mer än två meter höga strandmolken!

Fyllda av en hel dags Venvistelse drog vi oss så i riktning mot Bäckviken. Vi vandrade upp på "platån", gick mellan frodiga åkrar med korn, vete och raps, gav vägslänternas innehåll ett ögonkast. Det kunde vara en "häck" med vallört eller åsynen av den vita, baldersbrålika kamomillen eller den blå fodergetrutan.

Ön har glass att bjuda på men uppe i sin förhållandevis nyinköpta Venvilla bjöd herr och fru Zachau oss på dryck och knapriga korvstumpar i sin trädgård. Vi tackade och tog emot. Och efter viss försening kunde vi till slut äntra båt och bil och återna vår trygga, lugna skogsbygd strax innan kvällningen hade lagt sig.

Janne Johansson

Insekternas dag - söndagen den 19 augusti

Entomologiska Sällskapet i Lund, Naturskyddsföreningen i Skåne och Studieförbundet i Skåne-Blekinge arrangerade denna dag den andra upplagan av "Insekternas dag". Detta för att uppmärksamma våra småkryp ute i markerna. I Örskelljunga inriktade vi oss på trollsländor. Solsken, värme och entusiastiska exkursionsledare, kunde det varit bättre förutsättningar? Jag tror inte det.

Liksom förra året guidade Patric Carlsson och Nikolaj Winther Johannsen oss genom denna trolska värld och delade flitigt med sig av sina kunskaper. Vi inledde i ett

gammalt grustäktområde i Lärkeröd där två ganska grunda dammar bildats. Och här var sländorna redan i full gång med sina olika aktiviteter. Flera arter av familjen mosaiksländor såsom blågrön mosaikslända, brun mosaikslända och kejsartrollslända sågs patrullera över dammen. Det är sällan man ser dessa arter sittande och skickliga flygare som de är kan det vara svårt att fånga dem i håven. Men med Patrics och Nikolajs snabba blickar och uppfattningsförmåga kunde de ändå artbestämma de flesta av dessa helikopterliknande varelser.

En del olika flicksländor lyckades vi däremot fånga och den unge Andreas var oerhört skicklig på detta. Han hävdade in allmän smaragdflickslända, större kustflickslända och sjöflickslända. Dessa sländor är mindre och gracilare än de tidigare nämnda mosaiksländorna. Några ängstrollsländor kunde också infångas, det var arterna svart ängstrollslända och blodröd ängstrollslända. Många av dessa höll på med äggläggning. Detta sker under så kallad tandemflygning där hanen griper tag om honans huvud med sina analbihang och släpper inte detta tag förrän honan har lagt alla de ägg som är befruktade av honom. Detta gör honan genom att flygande doppa bakkroppsspetsen i vattnet varvid äggen frigörs. Skulle hanen släppa honan finns det risk för att en annan hane snabbt kommer och parar sig med henne efter det att han först tagit livet av de av den första hanen befruktade äggen. Nikolaj fångade också några sländlarver som vi kunde studera. Zigge och Janne hade givetvis sina botanistögon med sig och de upptäckte bl.a. svalting, ryltåg, frossört med flera örter som växte i och invid dammen.

Starrmosaikslända

När det blev fikadags slog vi oss ner invid den bortre dammen. Nu hade temperaturen stigit så pass att de flesta av oss föredrog att sitta i skuggan. Över oss kom två fiskgjusar flygande. Och upp ur en urdrucken halländsk kaffekopp kröp en kvadratspindel, en grön spindel med ganska stor rund bakkropp med fyra tydliga ljusa fläckar.

Därefter gick vi vidare och kom till en sandfläck där vi kunde beskåda ett flertal bruna sandjägare. Vi vandrade längs Rössjöns östsida, bort till den lilla Hanasjön. På denna stig slingrade sig en snok som slank ner för slänten mot sjön där den gömde sig bland stenarna. Framme vid Hanasjön fick vi se några nya arter såsom större sjötrollslända och metalltrollslända. Här såg vi också en kärrespindel som enligt Patric har ett

bett som känns värre än ett getingstick. I en buske kunde vi se ett bo med kärrspindelungar.

Vi vandrade tillbaka och körde in mellan Rössjön och Västersjön där vi gjorde ett litet stopp för att titta på blåbandad jungfruslända och större rödögonflickslända. Vi avslutade vid de långsmala torvgravarna ute på Fåratångsmossen. Här njöt vi av det vackra, myrlika landskapet, solskenet och en andra fika. Vi roades också av Patrics entusiasm när han fick se en myrtrollslända som egentligen inte skulle flyga så här sent, så detta kunde vara ett fenologirekord. Medan vi andra fikade gick Patric bort till en intilliggande torvgrav och strax kommer han springande tillbaka och säger med upphetsad röst "min kamera, jag måste ha min kamera!" Där borta trodde han sig ha fått syn på en äggläggande gungflymosaikslända. Denna art är inte så lätt att skilja från starrmosaiksländan så därför krävdes det ett foto för att säkert kunna artbestämma den. Och mycket riktigt kunde han vid hemkomsten konstatera att det var den han anade, en gungflymosaikslända.

Eva Persson

Bjärevandring - söndagen den 2 september

Det var utlovat uppehållsväder och temperaturen låg kring 14 grader. Det var således med förhoppning om en givande vandringsdag som vi samlades vid Netto. Pär och Birgit hade planerat. Vi var 13 förväntansfulla som packades in i bilarna och gav oss iväg mot bjäre-kusten och Ängelsbäcksstrand.

Medan några av oss körde till Torekov med bilarna så passade Björn på att spana av havet och stranden med tubkikare. Ett par kustpipare, rödbenor, gluttsnäppor, drillsnäppor, storskarvar och någon enstaka ejder kunde noteras. När alla var återsamlade började vandrigen nordväst ut.

Över betade strandängar mellan havet och den glesa bebyggelsen vid Öllövsstrand och Glimminge plantering. Till och från med småfågel i luften. Större och mindre flockar av stare, grönfink, pilfink och en ensam trädpiplärka. Från strandlinjen hördes rödbenans klara visslingar och den kent-

ska tärnans mera gällt skorrande. Nedom en stenmal låg en stor flock knölsvanar. Alla vita, troligen fåglar som inte häckat.

På de sandiga strandpartierna kunde vi se martorn, en rar tistelliknande umbellat, flockblomstrig och således släkt med hundkäx. Här fanns också sandstarr, marviol, strandkål, saltarv och spjutmålla. På något ställe dominerade strandmållan helt, drygt meterhög, på en kväverik tångvall.

Vi passerade strandängar av olika karaktär. Alla kulturmarker som formats av betesdjur under lång tid. Blöta partier med låg växtlighet där vi såg den sällsynta och svårfunna småfrossörten, ängsvädd, tusensköna, salttåg bland enstaka björnbärsnår. Pölar med kalmus, svärdslija och havssäv. Partier som håller på att växa igen på grund av för lågt betetryck. Höga snår av en, klobjörnbär och slån. Frodiga ridåer längs bäckarna med bäckmärke, rosendunört, tiggarranunkel, åkermolke och jättebal-samin. På lite torrare mark vanlig ögontröst, spåtistel och backtimjan. En klotrund stolt fjällskivling blev till godis.

Som minne av orostider låg forten från beredskapstidens Per Albinlinje. Vid Dags-hög andra betongfundament, rester efter utskeppning av sten. Stenbrottet här är djupt och omfattande och till stor del vattenfyllt. Större delen är täckt av gäddnate och längs vallen mot havet flera ruggar av storväxta röda näckrosor. Här blev det lunchpaus. Solen värmdes och det kom en ljum bris från havet. Ett fantastiskt ljus och en betagande utsikt med Kullabergs siluett i sydväst och Väderön och Vinga skär i nordväst. En stenfalk drog förbi.

Sista etappen av de 12 kilometrarna gick utmed stenmurar med kärleksört, vildvin och ännu blommande bredbladigt bocktörne. Att vila benen och avnjuta en glasstrut på Ljugarbänken i Torekovs hamn blev en perfekt avslutning på dagen.

Zigge

I vördnad inför bronsåldersgraven Dagshög

Vårens och sommarens fågelobsar

(16/4-15/8)

Lommar / doppingar / andfåglar

Smålom - 1 par Köphultasjön 22/4 (SN), 1 par Lärkesholmssjön 22/4 (SN), 1 par Fedingesjön 23/5 (BH), 7 ex Vårsjön 1/5 (BH), 3 ex Lärkesholmssjön 26/5 (BH), 6 ad + 1 1k Vårsjön 7/8 (BH). Alltså, i alla fall en lyckad häckning i sjön. **Smådopping** - 1 ex Lärkesholm 20/6 (LP). Arten lär även häcka årligen på en lokal i Harbäckshult, men närmare uppgifter saknas. **Skäggdopping** - 2 par med lyckade häckningar i Hjelmsjön, 1 resp. 2 ungar, 5 och 6/7 (EPE). **Svarthakedopping** - 1 ex Köphultasjön 22/4 (SN). Arten finns inte noterad i kommunen sedan 1994, då 1 ex rastade i Hjelmsjön 30/3-3/4. **Storskarv** - Stor flock, 25 ex Vårsjön 22/4 (SN). Samma flock sågs senare på dagen även i Köphultasjön (SN). **Häger** - 3 ex Lasapella, Hjelmsjön i början på maj. (gm JJ), 6 ex Hjelmsjön 5/7 (JJ). **Sångsvan** - 1 par i kärr vid stenbrottet Ekholm 22/4 (BH). **Vitkindad gås** - Ca 100 ex str Storesjö 22/4 (SN), 110 ex str Hjelmsjön 4/5 (LP), 150 ex str Vårsjön 6/5 (BH), ca 50 ex str Ö. Ringarp 7/5 (JJ). **Prutgås** - Ca 200 ex str över Hjelmsjön 18/5 (PH). **Bläsand** - 1 ex hane Lärkesholmssjön 22/4 (SN). **Snatteband** - 1 par Lärkesholmssjön 22/4 (SN). **Skedand** - 1 par Hjelmsjön 22/4 (SN), 1 par Vårsjön 3/5 (LP, MPE), 2 ex Hjelmsjön 4/5 (LP). **Vigg** - 25 ex Hjelmsjön 20/4 (JJ). **Sjöörr** - 3 ex Hjelmsjön 22/4 (SN), 1 ex Vårsjön 6/5 (BH).

Rovfåglar / hönsfåglar / tran- och rallfåglar

Bivråk - 1 ex Persköp 28/5 (JJ, EPE), 1 ex Ö. Ringarp 15/6 (JJ, LP), 2 ex förbiflygande Ringåsen Örkelljunga 9/7 (BH). **Brun kärrhök** - 1 par Långasjö (LP), 1 par Holmasjön 22/4 (LP). **Duvhök** - 1 ex Ö. Flinka 20/4 (LS). **Fiskgjuse** - Paret i Vårsjön fick minst 2 ungar på vingarna (BH), 1 ex Drakabygget 12/8 (HJ). **Tornfalk** - 1 ex Ö. Flinka 22/4 (LS), 1 ex Håleryd 22/4 (PC), 1 ex Ö. Flinka och 1 ex Ljungaskog 5/5 (LP), 1 ex N. Össjö 27/5 (JJ, EPE), 1 ex N. Össjö 26/6 (KAJ), 1 ex V. Ringarp 1/7 (JJ), 1 ex V. Ringarp (båda längs E4:an) 11/7 (JJ, JA). **Paret i N. Össjö fick 4 ungar på vingarna 14/7 (KAJ)**, 1 ex S. Össjö 8/8 (KAJ). **Stenfalk** - 1 ex Stavershult 29/4 (BH), 1 ex Flinka sjö 6/5 (LS). **Lärkfalk** - 1 ex Ö. Ringarp 19/5 och 26/5 (JJ, EPE), 1 ex samma lokal 15/6 (JJ, LP). **Orre** - 2 spelande tuppar Smörmyr 23/5 (LP). Det ser väldigt illa ut för orren i vår kommun. **Kornknarr** - 1 ex Höjholm 2/6 (SN), 1 ex Ö. Tockarp första veckan i juli. (GJo). **Rörhöna** - 2 ex Hjelmsjön 3/5 (BH). 1 ex m. 4 pull Harbäckshult 29/5 (GPe). **Trana** - 1 par med 2 ungar Björnholt 13/6 (ASv), 1 par med 2 ungar S. Össjö 3/7 (KAJ).

Vadarfåglar / måsfåglar / duvor / gökar / ugglor

Tofsvipa - 2 ex Flinkagården 9/5 (LP), 1 ex Flinkagården 13/5 (BH), 2 ex Krohns damm 13/5, (MJö, FD) 1 ex förbiflygande Ö. Spång 14/5 (JJ), 1 ex Esborrarp 15/5 (EPE), 1 par Krängelbygget 17/5 (BH), 2 ex Esborrarp 20/5 (JJ, EPE), 2 par med 3 respektive 4 ungar S. Össjö 22/5 (ÖN), 2 ex Krohns damm, 1+2 ex och en juv V. Flinka och 2 ex bergbrottet Ekholm, samtliga 24/5 (LP), 3 par under häckningstid Smedhult under maj-juni, okänt häckningsresultat (MGn), 2 par med totalt 4 ungar S. Össjö 10/6 (KAJ). **Storspov** - Ingen observation av arten i kommunen detta år! Tänk, in på 70-talet var storspoven en inte ovanlig häckfågel hos oss! **Gluttsnäppa** - 1 ex str Hjelmsjön 15/8 (JJ). **Drillsnäppa** - Åter 22/4 Första obs. (SN). **Skrattmå** - Kolonin i Hjelmsjön består, som vanligt ca 60 par. Antalet ungar okänt, men flygga ungar har observerats, utan att ha kontrollerats närmare har i alla fall minst 10 flygga ungar setts. **Fisktärna** - Häckning i Vårsjön med minst 3 par med okänt häckningsresultat (BH). **Skogsduva** - 1 ex Lärkesholmssjön 6/5 (JJ, EPE), 1 ex Vårsjön 6/5 (BH), 2 ex Eket 10/5 (JO), 1 ex Ö. Ringarp 22/5 och 26/5 (JJ, EPE), 1 ex Lönsjöholm 23/6 (BH), 1 ex Ramnekärr 8/7 (LP, MPE). **Gök** - Åter 3/5 Första obs. (LS). **Hornuggla** - 2 pull tiggande Hultasjön 22/6 (BH), 1 pull tiggande Ängelholmsvägen 23/6 (BH), 4 pull tiggande Ljungaskog 23/6 (BH).

Skärrfåglar / seglare / praktfåglar / hackspettar

Nattskärna - 1 ex Höjholm 2/6 (SN), 1 ex Lönsjöholm 2/6 (SN), 3 ex Långalts myr 5/6 (ÖN), 1 ex Höjholm 5/6 (ÖN), 1 ex S. Össjö 4/7 (KAJ). **Tornseglare** - Åter 13/5 Första obs. (SN). **Kungsfiskare** - 1 ex Hjelmsjön 5/7 (JJ). **Göktyta** - Tyvärr ingen obs detta år, trots att bland annat göktyteholkar finns! **Mindre hackspett** - 1 ex Pinnå/Bruketområdet 19/4 (JJ), 1 ex G:a Hallandsvägen 21/4 (LP), 1 ex Rackarbäcken Hjelmsjön 15/8 (JJ), 1 ex Åkatorp 15/8 (BH).

Tättingar

Sånglärka - Arten får nog betecknas som en sällsynt häckfågel i kommunen. Dock 2 sj ex S. Össjö 22/5 (JO), 1 ex sj Flygfältet Fagerhult 27/5 (JJ, EPE). Flygfältet i Skånes Fagerhult är en av våra säkraste lokaler för sånglärkan. **Backsvala** - 4 ex Industriområdet V. Spång 13/6 (LP). **Ladusvala** - Åter 20/4 Första obs. (BH, JJ, LP). **Hussvala** - Åter 20/4 Första obs. (BH, LP). **Trädpiplärka** - Åter 19/4 Första obs. (LS). **Rödstjärt** - Åter 14/4 Första obs. (PC). **Buskskvätta** - Åter 20/4 Första obs. (LS). **Stenskvätta** - 1 ex hona Industriområdet V. Spång 22/4 (LP), 1 ex hane Flåssmyr 5/7 (BH). Häckning? Kan ej vara fågel på sträck. 1 ex Järingsholm 15/8 (BH). Har varit på lokalen hela säsongen, häckning (KZ)? **Ringtrast** - 2 ex, hane/hona, V. Ringarp 21/4 (PH). **Kärrsångare** - 1 ex sj Sannestorp 22-24/6 (LP, BH), 1 ex sj Eket 22/6 (LP), 1 ex sj Rya Gård 25-26/6 (JJ, LS). **Rörsångare** - Åter 24/4 Första obs. (LS). **Härmsångare** - 1 ex sj Dalen Örkelljunga 3-4/7 (LP, BH), 1 ex sj Grytåsa 8/7 (LP, MPE). **Ärtsångare** - Åter 30/4 Första obs. (LS, BH, LP). **Törnsångare** - Åter 8/5 Första obs. (LP, MPE, NOL). **Trädgårds-**

sångare - Åter 10/5 Första obs. (LP, JO). **Svarthätta** - Åter 22/4 Första obs. (LP, PC). **Grönsångare** - Åter 30/4 Första obs. (BH). **Grå flugsnappare** - Åter 11/5 Första obs. (LP). **Svartvit flugsnappare** - Åter 20/4 Första obs. (KS). **Sommargylling** - 1 ex N. Össjö 24/5 (NOL). **Törnskata** - 1 ex Lärkesholm 20/5 Första obs. (BH). 1 ex hona Lärkesholm 1/7 (BH), 1 par Håleryd 8/7 (LP, MPe), 1 ex viltvattnet Lärkesholm 8/7 (BH). Paret i V. Ringarp minst 3 flygga ungar 13/7 (BH). **Varfågel** - 1 ex Ö. Flinka 22/4 (BH), 1 ex V. Ringarp 1/5 (BH). **Steglits** - 1 ex Ö. Ringarp 20/4 (JJ), 1 ex Rya 8/5 (LP, MPe).

Förklaringar

Lokaler skrivna i kursiv stil ligger strax utanför kommungränsen, t ex *Rössjön* och *Sjöaltssjön*. (ad=vuxen, juv=ungfågel, 1k=fjolårsunge, pull=nykläckt unge, sj=sjungande, str=stäckande).

Vi tackar alla som rapporterat in sina observationer. Inkomna observationen ligger till grund för sammanställning och status på Örkelljunga kommuns fågelarter; då, nu och för framtiden.

ASv	Anders Svensson	KS	Kim Svitzer
BH	Björn Herrlund	KZ	Knut Zander
EPe	Eva Persson	LP	Lennart Persson
FD	Frida Dahl	LS	Leif Sigbo
GJo	Gunne Johansson	MGn	Mats Gustavsson
GPe	Göran Persson	MJö	Marita Jönsson
HJ	Hans Jannesson	MPe	Margit Persson
JA	Jörgen Andersson	NOL	Nils Ove Lindman
JJ	Janne Johansson	PC	Patric Carlsson
JO	John Olandersson	PH	Peter Hector
KAJ	Kurt Arne Johansson	SN	Seth Nilsson
		ÖN	ÖN-Exkursion

Har du något att rapportera? Rapportera gärna dina obsar på vår hemsida!

Alcedo vill ha hjälp av **dig** att samla in uppgifter om fågelobservationer inom kommunens gränser. Vi vill ha observationer av ovanliga fågelarter för vår kommun, alla arter utanför den tid de normalt förekommer i landskapet, större sträckförekomst, anmärkningsvärt stora flockar, intressanta häckningar, återfynd av ringmärkta fåglar, tidiga vårobsar, sena obsar på hösten eller observationer som du tycker är särskilt notabla. Alla rapporter arkiveras för framtida behov.

Senaste inrapportering innan nästa tryckning av Alcedo: 15 nov.

Rapportera dina obsar på vår hemsida www.orkelljunganatur.se eller via Svalan www.artportalen.se/birds/

Kornknarrnatt

30 juni 2012 kl. 22.00-01.00

Det kom ett mejl från Inger Persson i Klippan som inspirerade mig att följa med ut i sommarnatten och lyssna efter kornknarr, denna förr ganska vanliga men numera i Skåne mycket sällsynta häckfågel. Kanske skulle man också få vara med om ringmärkning. Vi blev tre från vår klubb i Örkelljunga, Perry, Margit o jag.

Roland Billquist från Klippansbygdens Natur skrev om kornknarren: "En doldis i våra svenska marker men så har det inte alltid varit, förr var kornknarren en ganska

vanlig fågel och dess säregna läte skapade säkert många fantasifulle skrönor. För att utröna hur pass vi har det med denna fågel i vår kommun hade Leader projektet 'Rönneådalen - Skånes Nordvästpassage' tillsammans med Henrik Ehrenberg, som har stor erfarenhet av kornknarr, planerat för en kvällsexkursion".

Samling på parkeringen vid Klippans station kl. 22.00 där hela 16 personer infann sig, beredda på en upplevelserik kväll. Henrik som just hade kommit från Gotland, där han tillsammans med ett gäng ornitologer fångat och ringmärkt över 100 knarrar, informerade ingående om bakgrund och tillvägagångssätt. Inger Persson hade en lista med 6 olika områden längs Rönneå mellan Höja och Forestad, som kunde avlyssnas och följaktligen blev vi indelade i 6 grupper. Vi tre från Örkelljunga, plus en skådare från Helsingborg, valde området Blälinge/Vettinge eftersom vi kände bäst till det och gav

oss snabbt dit. Först körde vi ut på fälten bakom "Kommersen" och vi hann bara ut ur bilen så hörde vi vaktel och gök. Härligt! Vi körde längre ut på 'vångavägen' och strax

efter ringer Inger och talar om att det hörts kornknarr på en känd lokal vid Färingtofta kyrka. Så vi hann inte med hela vårt område, utan gav oss direkt ner till Färingtofta.

På vår väg mot Färingtofta ökade förväntningarna påtagligt. Väl där fanns redan alla de andra på plats och vi kunde höra kornknarrläte och det var både äkta och inspelat!? Henrik var redan på gång med sin bandspelare och ett uppspant fångstnät. Inte såg vi honom för mörkret slöt sig omkring oss och han var en bit ut i ett frodigt låglänt gräsfält. Efter ett tag kom Henrik, efter ett missat fångstförsök, upp till oss förväntansfulla som stod på vägen, och förklarade läget och metoden, men återvände strax till sin utrustning. Margit och jag gick till bilen för en nattfika. Efter en stund kom hela gänget med Henrik i spetsen, hållande en påse med kornknarr i. Sedan fick vi vara med om att väga, mäta, ringmärka och dokumentera denna lilla fågel. Alla med kamera skulle ju också få sina bilder. Under tiden berättade Henrik mycket fängslade om dess vanor och levnadsvillkor förr och nu, samt visade och beskrev det sofistikerade fångstnätet med stora maskor främst och småmaskig baksida där fåglarna fångas. Det blev som Roland Billquist skrev: "Det var en högtidsstund att få vara med om detta, att i nattmörkret få stifta bekantskap med något som oftast bara är ett läte".

Henrik Ehrenberg med kvällens fångst

Kornknarren i Skåne historiskt sett

Om man tittar tillbaka i tiden så skriver Bo Ekberg i verket "Skånes fåglar, del 1" utgiven 1994, om :

Denna jordbrukets karaktäristiska invånare kan inte längre räknas till Skånes regelbundna häckfåglar. Under atlasperioden gjordes väl flera observationer under häckningstid men endast en gång konstaterades det att häckning ägt rum (Anser 26:24) För övrigt är de skånska knarrarna ensamma fåglar som hörs i samband med vårsträcket. De troligen enda fasta bestånden i landet finns på Öland och Gotland (SF 2). Under åren 1975-1992 rapporterades mellan 1 (1987) och 21 (1981) fåglar till

Fåglar i Skåne. De senaste åren har den varit deprimerande fåtalig. ... I Skåne brukar den kunna avnjutas på lokaler som Håslövs ängar och Sandby mosse, frodiga gräsmarker på fuktigt underlag. Områdena får dock inte vara för våta, vilket gör det svårt att avgöra hur vanlig knarren kan ha varit före skiftenas tid. ... Det kan vara värt att notera att Linne inte nämner den i sin *Skånska resa* 1749.

I samband med skiftesrörelsen under 1800- och början av 1900-talet gjordes stora delar av landskapet om till åker och foderodlingsarealer, till exempel klövervall. Detta kunde arten anpassa sig till. Det är till och med möjligt att den gynnades av den nya situationen, eftersom omfattningen av öppen mark ökade genom skogsröjningar och sjösänkningar. ... Värre var det att slåttern började skötas med maskin och att den tidigarelades. Ett exempel på vad detta innebar för kornknarrrens fortplantningsmöjligheter lämnades 1933 från en gård i Uppland. Under höskörden detta år hade 18 ungar och två honor av arten blivit dödade (Brehm-Ekman)!

Det är inte ofta man får se en kornknarr på nära håll

Kornknarren i Örskelljunga kommun

Hur har det då varit med kornknarr i vår kommun? Enligt "Fåglarna i Örskelljunga kommun" skriven av Patric Carlsson & Peter Hector: Denna lilla fågel ansågs vara en allmän förekomst i södra Sverige under 1800-talet. Arten minskade sedan starkt i början av 1900-talet. Under 1930- och 1940-talen finns kornknarr noterad bl. a från Ljunga-skog och Grytåsa (KH). Det finns också uppgifter om att arten vid denna tid förekom även i de nordliga delarna av kommunen (GuJ). Den första anteckning som därefter finns från kommunen gäller 1 ex vid Flinka sjö 3-12/6 -68. Om denna står att läsa: "den första på många år" (SEM, GeA). Sedan följer ytterligare tre observationer: 1 ex vid Flinkatorpet -77, 1 ex i V Flinka -82 och 1 ex vid Ängelholmsvägen i Ö-a -87. I början av min aktiva skådartid skrev jag i Svalan, den 6 juli kl 04.50 2003, in en observation av kornknarr i Ö Flinka. Det var på fältet framför Ringbo gård.

Som sista notering för "kornknarrnatt" skrev Inger Persson i Klippanbygdens Obs-bok "En del åkte nog hem och sov och andra fortsatte lyssnandet. Kornknarr hördes senare vid Blälinge, (där vår grupp skulle avlyssnat), Såna och gamla Kvidinge-bron".

Text: *Lennart Persson* Foto: *Perry Vigelsbo*

Läkeväxtcirkel

Ett 15-tal personer har med start i november 2011 genomfört en cirkel kring ämnet läkeväxter. Engagerade deltagare gav cirkeln ett trevligt innehåll och en stimulerande samtalsmiljö. Över tio träffar fanns på programmet, varvid två av dem var sommarbesök till de anlagda trädgårdarna vid Hillesgården respektive Fredriksdal Dessutom hade vi lyckan av att Lennart Engstrand från det Botaniska växthuset i Lund gästade oss med ett livfullt föredrag om exotiska växter, med fokus på krydd- och läkeväxter.

Dagar i Sarek

Onsdag den 25 juli 2012, det har blivit eftermiddag. Jag och min fru Birgit står vid Kebnatsbryggan och väntar på Eva och Janne. Frisk luft fyller våra lungor efter en lång bilresa hit och på andra sidan sjön Langas lockar fjällidyllen. Efter ett tag bryts

tystnaden, den lilla vägen skälver när bussen från Gällivare frenetiskt kör den sista biten ner där vi står. Snart strömmar turister ut och tungt lastade ryggsäckar hittar åter sin ägare efter att ha legat stuvade i bagageutrymmet. De flesta har tagit sig med tåg till Gällivare, så även våra vänner från Östra Ringarp som vi nu är förenade med. Våra gemensamma planer är att de närmaste elva dagarna försöka bekanta oss med ett stycke legendarisk vildmark.

Linnean

Vi går ombord på M/S Langas som snart hittar rätt kurs mot Saltoluokta fjällstation där vår vandring skall ta sin början; denna anrika fjällstation som ursprungligen byggdes redan år 1912 och som alltsedan dess har sett vandrare komma och gå. Omgiven av urskogslika tallar ger anläggningen en inbäddad och harmonisk känsla. Från norr är båten det enda alternativet att komma hit och från söder får du gå sju mil längs Kungleden om du startar i Kvikkjokk. Platsen kan liknas vid en civilisationens utpost som välkomnar alla som trivs med att vistas i fjällen på olika sätt. För vår del får utbudet av

faciliteter vänta tills vi återvänder. Vi fixar lite mat i självhushållet och strax efter går vi iväg söderut längs Kungsleden. Ris av blåbär kantar stigen där vi går och den späda linnean, som här blommar frodigt, får oss att med vördnad knäböja. Något som närmaste tiden i mångfald skall upprepas.

Upp på fjällheden

Janne ropar att han ser en örn, en svävande prick över massiven in mot Sarek. Pricken blir övertygande en havsörn i kikaren, försvinner sedan bakom den mörka fjällsidan. Vi är på väg att riva tälten efter den första natten. Kvällen innan hade vi vandrat så långt att vi kom över trädgränsen, upp på kalfjället och fjällheden. Björkar som efterhand blev både färre och alltmer lågväxta och knotiga var till största del med oss efter tallskogen vid fjällstationen. Det var en vacker kväll med panorama över sjöarna Langas och Pietsaure, med fjället Lulep Kierkaus utdragna kammar åt nordväst som avskiljare. Temperaturen var runt behagliga tio grader och en måttfull vind höll eventuella myggor på avstånd. Kaffet smakade extra bra där vi satt nöjda efter att tälten var resta.

Det kraftfulla vattnet

Att det är ett reglerat sjösystem vi såg ut över märktes lyckligtvis inte från vår plats. Men den som tar sig några mil längre västerut kan se förödelsen i Akkajaure. Här pendlar vattennivån trettio meter och vid lågvatten lyser en bred linje runt hela sjön av det som tidigare varit levande. De samer som en gång hade sina sommarvisten här har

krasst fått finna sig i att se sina byar och värdefulla betesmarker dränkas. Stora Sjöfallet som var ett mäktigt vattenfall är idag bara en liten rännil efter de fyra utbyggnader av fördämningen i Suorva som startade 1919. Men det kunde ha varit ännu värre om inte Naturskyddsföreningen under 1950- och 60-talet hade agerat. Vuojatättno och de stora sjöarna i Padjelanta, Virihaure och Vastenjaure, stod på tur att regleras och en segdragen kamp mynnade till sist ut i en kompromiss kallad ”freden i Sarek” och detta sjösystem, där Luleälv rinner upp, lämnades därmed orört.

Vi närmar oss

Kråkbär, lappljung, tätört, mossljung, fjällviol ... Vi går längs ett fjäll som heter Sjäksjo som löper från norr till söder med sitt lodräta och halvmilllånga mörka stup. I dalbotten rinner Avtusjåhkå genom Pietsaure-sandurn, ett nio kilometer långt sandurfält skapat av inlandsisen. Avtusjåhkå ringlar vackert fram kantat av silvergrönt vide. Gråsiskor hörs då och då, likaså ängspioplärkan, en lappspurv flyger mellan stenarna och det doftar härligt av den torra heden. Stigen är bitvis ganska upptrampad, ofta delar den sig och övergår till flera parallella stigar. Här har människor och djur gått i långa tider, sökt den bästa, lättaste vägen. Då och då fångar fjällbastardsvärmarna med sina rödprickiga skira vingar ens uppmärksamhet och man får passa var man sätter sina fötter. En kåsa friskt vatten släcker törsten när vi passerar de små tvärjokkarna där vi samtidigt kan finna ett annat blickfång inramat av lysande smörbollor.

Snart kan vi ta sikte på toppen Tjirak där vi tänkt övernatta någonstans på östsidan. Detta fjäll markerar enligt vår medhavda färdbeskrivning av Claes Grundsten också

gränsen mellan det flera miljarder år gamla urberget, där vi nu går, och den ”bara” 400 miljoner år gamla skollberggrunden åt öster där fjällen, resterna av det som var Kaledoniderna, reser sig; Iapetushavet, sjöbotten sedimenterad av snäckskal, grus och slam, kontinentalplattornas kollision. Svårtydda processer som bildade dessa skolor, dessa fjäll. Abrupt men mjukt kastas vi tillbaka till verkligheten av ljunpiparens entoniga och vemodiga läte. Efter ett tag upptäcker vi den en bit bort där den står nästan osynlig.

Sitojaure

Vid Ribakluokta, en liten vik i den avlånga sjön Sitojaure, har vi beställt båtskjuts till Rinim. En båttur på cirka tretton kilometer som sköts av familjen Kuhmunen. För att komma till Ribakluokta viker man av från Kungsleden och följer en mindre stig. Terrängen här innebär en del vandring över små myrar där det gäller att hitta den minst blöta vägen. Väl framme passar jag på att ta ett bad i det friska sjövattnet efter ansträngningen.

Att bada i dessa trakter brukar inte ta så lång tid, så tio minuter räckte gott innan vi hör och ser den lilla båten komma. Vi lastar ryggsäckarna och oss själva i båten som planar iväg med utombordaren på fyrtio hästkrafter. Per-Olof Kuhmunen styr vant mellan förrädiska stenar, hittar rännor där vattendjupet är tillräckligt. Ibland är sjön utmärkt med röda pinnar för att hjälpa minnet i de värsta passagerarna. Samtidigt guidar han oss och berättar bland annat om hur mätarlarven slagit till. Och vi blir först då uppmärksammade på att stora delar av den annars gröna fjällbjörkskogen längs sjöns norra del inte alls är grön utan mest går i brunt.

Isranunkel

Per-Olof berättar även om en vit ren de blivit av med och som syns gå i björkskogen längs sjön på södra sidan - och där går den! Hastigt vänder han båten och går mot land. En sten stoppar med en duns och jakten tar sin början. Vi sitter kvar och håller båten så att den inte driver iväg. Efter ett tag lyckas han locka till sig renen och kommer med den mot oss där vi sitter. Skall vi få en passagerare till undrar vi. Jo då,

snart är renen, en relativt tam sarv, med oss i båten och färden går vidare. Nu i något lägre fart. Strax innan vi angör bryggan i Rinim passerar vi gränsen till Sareks nationalpark.

Sarek

Att vandra i Sarek innebär att i stort sett inget är anpassat för besökaren. Däri ligger en attraktion av att det egna ansvaret blir väldigt närvarande. Här lämnas inga garantier och här kan man uppleva både storhet och litenhet inför naturen som den faktiskt är.

Sareks nationalpark, som bildades 1909, gränsar i väster till Padjelantas nationalpark och i nordost till Stora Sjöfallets nationalpark. Under samlingsnamnet Lapponia togs år 1996 dessa naturområden tillsammans med Muddus nationalpark upp på UNESCOs världsarvslista som ett av Europas största sammanhängande naturlandskap med en sammanlagd areal på 9 400 km². Sarek omfattar 1 970 km² och är ett utpräglat högfjällsområde med sex toppar över 2 000 meter.

Vi är på väg mot en av de mer högalpina dalarna vid namn Basstavagge som sträcker sig som en månskära in i centrala Sarek och Bielavallda mellan massiven Ähpar och Skorki. Från båten såg vi dalen som en smalt nerskuren öppning mellan fjällmassiven och nu dyker den upp igen när vi pustande kommer över krönet där vi vandrar fram. Ursprungsplanen att gå de cirka fem milen motsols runt Ähpar hade tidigare skingrats då de många rapporterna om höga vattenflöden hade gjort oss vankelmodiga. Men vi bestämde oss ändå för att gå till denna rutts tänkta vadställe bara för att bekräfta det

vi hört. Framåt kvällen slogs tälten upp på en höjd där vi såg daljokkens vilda framfart och vi somnade sedan nöjda efter en upplevelserik dag och ett klokt beslut.

Fördröjd sommar

Småspoven drillar som revelj och vi gör oss efterhand redo för en ny dag. Vandrar ner till jokken som effektivt och utan kamp fått oss att välja en annan väg. En stund senare går vi in i Bastavagge som kom att bli en relativt långvarig bekantskap. Sommaren var sen detta år och snösmältningen gjorde annars beskedliga tvärjokkar till förtretliga hinder. Men av samma anledning fanns det då också mer blommande växter än normalt för denna tid på året. Så, med anknytning till det utbredda blomsterintresset avgjordes saken lätt till att låta tälten stå kvar några nätter på samma ställe för att mer ingående kunna utforska omgivningarna.

Minnesvärt var en renhjörd som utan vidare tog sig över en jokk som vi vägrat. Många av vajorna hade kalv och det var imponerande att se hur skickligt de, trots sina korta ben, forcerade det vilda vattnet. Men på vår sida hade vi då plötsligt flera hundra renar som betade av örterna vi hade tänkt botanisera bland dagen efter. Under natten kunde vi höra deras grymtande läte, ibland väldigt nära, och deras typiska klickande läte. Natten blev, minst sagt, underlig.

Fjällsippa

Fjällsippan signalerar

Vi lämnade det avbetade området efter tre nätter och begav oss några kilometer österut, tillbaka där vi tillbringat första natten när vi kommit in i Bastavagge. Där hade renarna ännu inte gått fram och fjällsippan signalerade om möjligheter till bra växtlokaler. Här placerades tälten nära Lulep Bastajåhkå med en fantastisk fjälläng precis intill och från höjderna rann sirliga glaciärjokkar i fall mellan snölegorna. Fjällen var höga och nära. Under kvällen gick vi en sväng längs vattnet. Här hittades de inte så vanliga växterna snöbräcka och fjällarnika. Eva och Jannes enträgna vetgirighet och kunskap gav även denna kväll, med luppens hjälp, namn åt en del annars ofta oupptäckta gräsarter.

Dagen därpå blev en heldag på fjällängen och många arter kunde prickas av i fjällfloran. Här kunde vi se de flesta av de mest typiska växterna på kalfjället på en och samma plats: fjällgentianan med sin klarblå färg men också glädjande den lite blekare lappgentianan. Nära jokken, som här sakta porlade fram, fann vi ett stort antal olika bräckor och här och var växte lapp- och fjällspira. Den överblommade kantljungen visade dock att

sommaren ändå gick mot sitt slut och att annalkande frostnätter inom kort skulle förvandla ripbärens grönska till att färga fjällsluttningar intensivt röda.

Vår fjällvistelse började gå mot sitt slut och denna dag var som gjord för ett farväl av Basstavagge. Ängen bjöd på fina platser att slå sig ned på för att spisa den medhavda matsäcken med ett storslaget fjällandskap att vila ögat mot.

Åter

Vi tillbringade totalt en vecka inom Sareks gränser. Kuhmunen tog oss i retur längs Sitojaure, men nu till Svenska Turistföreningens stuga där vi övernattade innan vi tog oss an den sista biten mot Saltoluokta där vi startat. Vi vandrade ihärdigt tillbaka längs Kungsleden och igen hördes ljungpiparen med förtröstan om allt det vackra som en fjällvistelse kan ge.

För den som vill förkovra sig mer om Sarek rekommenderas Claes Grundstens "På fjälltur - Sarek". Hans "Fjällboken" är bra för den som vill räta ut frågetecken om det mesta kring den svenska fjällvärlden och vad som krävs av dig som tänker prova att fjällvandrar. Samma författare har också gett ut ett antal fotoböcker för den som föredrar en vandring hemma i soffan.

Text och foto: *Pär Svensson*

Ovan; Svarthö

Föregående sida: Fjällspira, fjällviol, fjällgentiana, mossljung, lappgentiana och fjällarnika

Alcedo

Vi är nu inne på tidningens 34:e årgång. Hittills har det totalt blivit hela 104 nummer på sammanlagt 3 612 sidor. Det är väldigt trevligt när man träffar andra föreningar som ofta berömmar tidningen, både för dess innehåll och för dess utseende. Det är god reklam för föreningen och ett beröm vi gärna tar åt oss. Med det förpliktar också. Det sporrar till att fortsätta arbetet med tidningen för att ge våra läsare information om verksamheten, sprida kunskap om vår natur och ge god underhållning med så hög kvalitet som möjligt på såväl text som på bilder och layout. Redaktionen består sedan ett antal år av undertecknad, Janne och Perry men vi skulle önska ett fler bidrog med idéer, texter och bilder.

Det första numret av tidningen kom ut i januari 1979 och omfattade 12 sidor. På årsmötet strax innan jul året före hade det utsetts en grupp att utarbeta ett medlemsblad. Gruppen bestod av Janne Johansson, Peter Hector och Mats Lindgren. Tidningen hade inget namn utan gavs ut som "Medlemsblad för Örkelljunga Fältbiologer". Tekniken var med dagens mått mätt primitiv. Det var skrivmaskin som gällde för texterna. Blev det fel fick man rätta med Tipp-Ex eller i värsta fall skriva om. Det fanns inte möjlighet att publicera fotografier utan illustrationerna bestod av Peters teckningar och bilder man kunde komma över och kopiera. I svart/vitt givetvis. Redigeringen var rena pappslöjden där text och bilder klipptes och klistrades ihop till färdiga sidor i A4-format som nummerades för hand.

Tryckning var det inte tal om. De färdiga sidorna Xerox-kopierades på kommunkontoret och sorterades och häftades ihop för hand. Kvaliteten blev därefter. Svarta streck efter de påklistrade pappersbitarna, Tipp-Exränder och diverse "fluglortar" efter damm och annat i koptorn. Innehållet i detta premiärnummer bestod av en ledare skriven av föreningens ordförande och grundare, Kjell Karlsson, vårvinterns program, diverse fågelobservationer, referat från en botanikcirkel, några orkidéfynd, en artikel om försärlan samt verksamhetsberättelsen för år 1978. Tidningen finns nu att ladda hem som pdf-fil på vår hemsida.

Redan till nummer två, som utkom i april, vågade man sig på att använda fotografiska bilder. På omslagets baksida spanar ett gäng unga fältbiologer med tub och handkikare. Obehandlade foton och Xerox-kopiering är ingen bra kombination och bildkvaliteten blev minst sagt usel. Det är bara med yttersta svårighet man kan identifiera

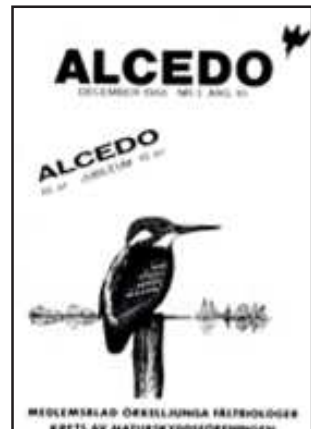
någon på bilden. Undan för undan blir bilderna fler och man lär sig att välja foton som bättre tål kopiering. Efter hand blir också Perry Vigelsbo mer och mer tidningens huvudfotograf.

Från och med 1981 fick tidningen sitt nuvarande namn, **Alcedo**. Det vetenskapliga namnet för kungsfiskaren, som då som nu med lite tur kan ses längs Pinnån. Framsidan fick också en något annorlunda utformning med det nya namnet och en dykande kungsfiskare. Även framsidesbilden föreställde en kungsfiskare, tecknad av Peter Hector. På nästa årgång valde man en gärdsmyg, också den av Peters hand. Typografin tog också ett litet steg framåt i och med att man började med gnuggisar för sidnumreringen och att Perstorp AB "sponsrade" med laserutskrivna artikelrubriker som klistrades in på originalen. 1983 blev sista årgången i A4 format och i redaktionen ersattes Mats Lindgren av Per Lippe en kort period. Därefter bestod redaktionen enbart av Peter och Janne.

I några nummer bidrog också den kände naturfotografen och skribenten Åke Lindau med artiklar. Bildkvaliteten ökade också något sedan man börjat rastrea bilderna. Det kostade en slant men det färdiga resultatet blev mycket bättre.

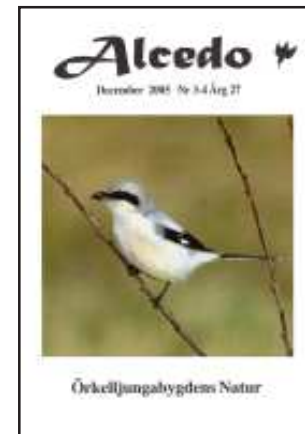
I november 1984 gavs ett extranummer ut med anledning av Jubileumsutställningen. Ur innehållet kan nämnas en exposé över föreningens första 20 år, om slätter vid Pinnån, några exkursioner och långresor, utdrag ur loggboken från Flinka sjö samt återupptäckten av kambråken. 1986 togs ytterligare ett steg för att förbättra tidningen genom att man lade in ett ark (fyra sidor) med svartvita foton tryckt i offset. Äntligen kunde man ge rättvisa åt klubbens fotografer.

Lagom till tidningens 10-årsjubiléum fick framsidan en ny layout och från och med 1990 blev det också ett foto på framsidan, först en skäggdopping fotograferad av Perry i Hjälmjön. Även en del insidesartiklar hade börjat skrivas ut med lite modernare teknik, antingen som hela sidor eller inklistrade. Men det var först 1996 som det stora klivet togs mot en modern publikation. Med "desktop publishing" och redigering och layout i dator med programmet PageMaker, togs ett stort kliv mot ett mer professionellt utseende. Efter hand utvecklades färdigheten i den nya teknikens möjligheter och stegvis fick Alcedo en mer genomtänkt utformning. Mycket av detta har vi Peter Hector att tacka för.

Redan 2001 kom första färgbilden. Det var en akvarell av Nils-Ove Z Lindman. Samma år kom ännu ett specialnummer, **Pinnåreservatet, liv - upplevelser - engagemang**. Från 2004 har bilderna på fram- och baksidan samt en del inne i tidningen varit i färg och från 2008 har tidningen varit helt i färg. På vår hemsida finns samtliga nummer presenterade med bild på framsidan och en innehållsförteckning. De första årgångarna och efter hand även lite nyare kan också laddas hem som pdf-filer. Ett generalregister som omfattar samtliga publicerade artiklar finns också på hemsidan.

Zigge

Rena kräftgången, men vänta bara...

Någon föreslår att sjön är mest känd för att Hasse Alfredsson som barn bodde vid den en del somrar. Andra nämner att Östen Warnebring i vuxen tid ägt en egen stuga i motsatt ände av sjön. Och åter andra drar fram det beryktade besök som stjärnkocken Keith Floyd gjorde år 1998, på hösten i augusti. Christer Olsson i Stenshagen berättar på sitt egna, levande sätt om alla strapatser i samband med det sistnämnda evenemanget; tv-teamet från Norge, producenterna från England, tillbudade statister från grannskapet.

Visst är det lite kittlande med kändisar och uppmärksamhet. Att tänka sig att komikern Alfredsson hämtat karaktärsdrag åt filmen "Att angöra en brygga" från personer i trakten... Men onekligen har den här nedan skildrade sjön, *Värsjön*, ändå fått sin riktiga stjärnstatus på grund av sin rika förekomst av sina tiofotade kräftdjur. Den inhemska flodkräftan har som bekant bokstavligen gått kräftgång under ett stort antal decennier. Och år 2001 slog den obarmhärtiga, obevekliga kräftpesten även till i Värsjön, på bara tre-fyra höstveckor tog den död på allt kräftliv i sjön! Än idag är man osäker på om pestens svampsporer kom till sjön genom burar eller båtar som flyttats från smittade vatten eller kanske genom att smittad fisk använts som agn.

Värsjöns växt- och djurliv

Värsjön är inte vilken liten sjö som helst. Den är hela 280 ha stor. Här finns ett flertal olikstora öar. Sjöns medeldjup är förhållandevis grunt med ett maxdjup på endast 4,5 meter. Värsjöns belägenhet allra högst upp i Helgeåns vattensystem gör den också speciell, den fungerar som en källsjö. Här finns ett rikt växt- och djurliv.

Många fågelskådare i vår förening har under de senare decennierna återvänt till denna vackra insjö. Kanske för att se och höra storlommen som här brukar häcka med ett flertal par. Det finns knappt något stämmningsfullare än att studera denna "vildmarksfågel" i sin rätta miljö. Andra sjöfåglar med preferens för sjön är skarvar och skrakar. Några storskrakhonor med likartat färgade ungfåglar brukar ses under sommaren och längre fram kan stora ansamlingar på bortåt 60-100 vuxna skrakar ses fiska i

Martin Gustafsson med moderna kräftburar i plast

sjön, ibland i säregen formation. Rovfåglar i sjöns närhet är arter som fiskgjuse och lärkfalk, men någon vårmånad har jag själv fått uppleva när två havsörnar lekt, spelat

mot varandra och smått tumlat runt uppe i skyn. Denna vår största rovfågel häckar dock inte i Vårsjötrakten.

Vegetationen är i stort likt den som finns i våra relativt näringsfattiga, oligotrofa, skogssjöar. Uppe i norr vid Osbäckens utflöde från sjön finns mängder med bottenväxande rosetter av notblomster, vilkas stänglar under sommaren reser sig upp över vattenytan och skyltar med sina vackra, vita ”noter”. En på sitt sätt likartad rosettväxt

Vårsjöns ädelkräfta

är braxengräset som inbegriper både styvt och vekt braxengräs och som gärna växer på lite djupare vatten. Ute i sjön finns på några håll långsmala flytblad tillhörande igelknoppsarten flotagräs.

En annan klart säregen organism är *sjöhjortronet*, en ”rundknottrig” historia, stor som en köttbulle. I verkligheten är detta en slags ”koloni” bestående av cyanobakterier. Mest rikligt brukar man påträffa dessa runda, olikstora kulor uppe i norra ändan av sjön, där de nästintill i drivor kan ses ligga på botten.

Sjöns och kräftornas försvarare

Vårsjöns fiskevårdsområdesförening (FVO) bildades i mitten av 1990-talet, till vissa delar som en fortsättning på den fiskevårdsförening som funnits sen långt tillbaka i

tiden. Underlaget för denna artikel har jag inhämtat genom samtal med den redan omnämnde Christer Olsson, som var FVO:s förste ordförande, men också och inte minst efter det att jag fått göra en intervju med Martin Gustafsson, den nuvarande ordföranden. Dessutom kanske jag även blickar tillbaka på den artikel som skrevs i Alcedonumret 2007-1, där Lasse Karlsson på Hästhagen på likartat sätt delade med sig av olika doser glädje och sorg - visavi sjöns kräftliv ett halvt decennium efter pestdöden. Den artikeln hade rubriken *Vårsjöns hotade flodkräfta*.

Enligt vad Christer Olsson påminner sig ska han när han var sekreterare i fiskevårdsföreningen ha gjort utskick till bortåt 160 olika fiskeintressenter. När ett mer formellt fiskevårdsområde bildats efter lantmäteriförrättning på 90-talet kom man fram till att 110 fastigheter runt Vårsjön hade fiskerätt i sjön. Styrelsen för FVO har förstås varit drivande för hur man tacklat de olika fiskefrågor som dykt upp genom åren. Christer var den förste ordföranden, följd av Sten Henriksson, Anders Larsson, Lars Erik Karlsson, Jan Hallberg och nu Martin Gustafsson. Efter kräftpestens tillslag 2001 har det milt talat varit fullt upp på agendan.

Ett tålmodigt restaureringsarbete

När på mindre än en månad alla sjöns kräftor låg utslagna och döda i drivor längs stränderna, som ett dukat kalasbord för hägrar och minkar, inställde sig säkert känslor av förtvivlan och hopplöshet hos människorna i dess grannskap. Snart kom funderingarna i gång. Vad ska vi göra nu? Kan vi få tillbaks våra kräftor?

Myndigheter kontaktades, kräftuppfödare likaså, men man gav också sina egna Vårsjökräftor en ny chans för omstart genom att en hel del av de ännu levande kräftorna längst i väster insamlades innan pesten långsamt hunnit sprida sig även dit. Dessa kräftor hölls liksom i avel under kommande år, framförallt hos Tomas Malmström i Slättsjö, och en icke försumbar mängd Vårsjökräftor har därför under det senaste decenniet kunnat återföras till sjön.

Men denna uppfödning räckte inte till som ensamleverantör för ett återuppbyggande av flodkräftstammen. Tusentals individer köptes in från några olika håll, framförallt från ett antal privata skånska dammar, liksom från Småland och Blekinge. Fram till idag har 25.000 kräftor inhandlats, till ett snittpris av 10 kr/st. Man har alltså genom egna insatser och genom bidrag från staten och en mindre del från den egna kommunen, lagt ut hela 250.000 kr på detta projekt.

Provfisket den 10 augusti 2012

Att det arbete som nerlagts för flodkräftans återkomst i Vårsjön är till stor del ideellt, är något som måste framhållas. Och att siktet nu är inställt på den dag då man åter ska kunna hålla sin egen kräftskiva, med egenhändigt burfångade djur. Visst är det väl så.

Martin Gustafsson berättar att man förr kanske kunde få i snitt 5-6 kräftor per utsatt bur. Men det ena året var sällan det andra likt. Christer framhåller att i hans ungdom (1950-talet) så fick man på ”Kalles lott” ofta ihop en hel hink kräftor, vilket kunde vara

detsamma som 10 kg eller 150 stora kräftor. Man nyttjade då 30-35 burar. Kalle var Christers mormors bror.

Ska man kunna komma tillbaka till dessa "tidernas tillstånd"? Efter den påtagliga nedgången för kräftan under 1990-talet, kom ju så utslagningen av hela sjöns bestånd i ett nu 2001. Att spänningen och känslan hos dagens Värsjöfiskare nu åter börjar stiga är det inte svårt att ta miste på. För att få bättre kläm på hur det gått efter all utsättning av kräftor tog man i augusti i år och genomförde ett provfiske. Resultatet blev som följer:

Totalt antal burar: 697 st, varav 591 sattes på 0-1 m djup; 106 sattes på 1-2 m djup

Totalt antal kräftor: 706 st (= 1,013 st/bur)

Fångstresultat:	Längd	Hanar	Honor
0-1 m djup	0-4 cm	3	6
	4-6 cm	41	40
	6-9 cm	63	120
	9+ cm	265	91
1-2 m djup	0-4 cm	1	2
	4-6 cm	2	8
	6-9 cm	7	14
	9+ cm	40	3

Martin Gustafsson kommenterar augusti månads provfiske med att resultatet var något sämre än förväntat, men att man samtidigt kan konstatera att det numera i princip åter finns flodkräftor överallt i sjön. När utsättningarna allt eftersom blivit fler har också nya bestånd etablerats. Men det tar tid innan man kommer tillbaka till den gamla goda tiden. Martin konstaterar också att det vid provfisket oftast var antingen ganska stora kräftor som fångades eller klart mindre sådana. Mellanskiktet av kräftor var något sämre representerat.

Något om kräftfisket förr i tiden

Att Värsjön och kräftfiske är oskiljbara storheter förstår man snart efter det att man samtalat kring ämnena med entusiaster och fiskeföreträdare som Martin, Christer och Lars Erik. När man frågar hur långt tillbaka i tiden som kräftan kommit på bordet blir svaren något svävande.

Lasse berättade i Alcedo 2007-1 på detta sätt: "När jag undrar hur tidigare generationer nyttjade Värsjöns goda kräftvatten svävar Lars Erik lite på målet. ... Någon tid lär man ha utspisat gårdens grisar med dessa kräftdjur, efter att först ha kokat dem... fast någon gång på hans farfars tid måste väl intresset för att använda kräftor som människoföda ha slagit rot på allvar." Han nämner hur hans far Karl Einar i sina unga dar sökte av sjöns stränder med ljus från den tidens karbidlampor.

Kräftans vänkrets

När jag pratar med Christer på gården Stenshagen tar han genast fram sin mors morbror Kalle som på den tiden ägde och bodde på just Stenshagen. "När Kalle, som var född 1908, var med om att plocka kräftor i sjön lyste man sig med karbidlampor. Efterhand som man gick fram i vattnet stoppade man kräftorna antingen direkt i rocken, innanför fodret (man gjorde ett hål i detta) eller så hade man med sig en jutesäck som man fyllde. Men, poängtera Christer, det var inte för att man skulle ta hem kräftorna och själv äta dem. Man gav dem till grisarna! Kalken i skalet var väl en lækkerhet för dem. Det fanns så gott om kräftor på den tiden att det rakt inte var en konst att fylla sin säck."

Seden att äta kräftor har säkert kommit från adeln, menar Christer. Men det dröjde säkert en bra tid innan denna sed spred sig ner till allmogen.

Att sättas i buren

I äldre tid användes kräftburar som traditionellt var av trä, utformade som trattformade sådana med spjälor. Öppningen var upptill. Botten kunde, meddelar Martin, bestå av en perforerad sockerlåda, där övriga delar utgjordes av lövträdspinnar av al eller asp.

Därefter kom ju mjårdar med dubbla ingångar att dominera och det gör de kanske fortfarande, fast numera finns också kräftburar helt i plast.

Burarna agnas nästan alltid med mört. Denna fiskart finns det gott om i sjön och Martin ger sin förklaring till att just mörten är överlägsen exempelvis abborren i detta sammanhang: ”Om man lägger en fjällad mört i sjön, kan man se hur den från köttet släpper ifrån sig oljedroppar; detta drar till sig kräftorna runt i kring.”

Joel i Sjöholma och Alfredsson

När Värsjöborna började förstå att man kunde göra sig en slant på sin kräfta blev det bekvämt att kunna samordna den del man ville sälja bort. Joel i Sjöholma lär ha varit ”Värsjöns störste kräftuppköpare och fyllde alltfler av sina zinkbaljor när han med sin båt rodde runt bland hugade säljare.” (Lars Erik)

Christer kopplar på med att Joel väl var den ende ”yrkesfiskaren” i sjön. Han hade skaffat kontakter och sålde vidare. Samtalet leds så in på Hasse Alfredsson och dennes somrar under uppväxten uppe hos Joel. Familjen lär ha hyrt ovanvåningen i huset på Sjöholma. ”Ja, Alfredsson måste som ung påg ha stått och sett på när Joel kokte kräftor i tvättgrytan på backen”, menar Christer. ”Det blev säkert den ena satsen efter den andra. Joel var inte heller den som spottade i glasen, så han blev säkert emellanåt lite väl rund under stövlarna. Säkerligen har Alfredsson här fått sig många roliga historier till livs, som han senare kunnat använda när han satte ihop sina roliga gubbar,” tror Christer.

Värsjökräftans rykte

Kräfta som kräfta kan man säga. Fast det är ju ganska stor skillnad på den inhemska flodkräftan och den på många håll införda signalkräftan. Den förra brukar också kallas ädelkräftan. Men hur skiljer sig en flodkräfta i norra Skåne från en annan flodkräfta längre uppåt landet?

Christer berättar att när han var ung såldes en hel del kräftor till restauranger i Malmö, Landskrona och Helsingborg. Värsjökräftan ska då ha varit efterfrågad, den köptes upp och man gjorde reklam för den. ”Man fick faktiskt mer betalt för denna Värsjökräfta”. Det hängde, tror Christer, nog samman med att Värsjön är en så ren, fin källsjö att smaken blev extra god. Under 1940-, 50- och 60-talen såldes alltså en hel del kräftor, men denna handel avtog allt eftersom och strax innan pestens tillslag fiskade man i stort bara för den egna kräftskivan!

Detta blev något av en uppföljningsartikel till det som skrevs i Alcedo 2007. Om vi nu istället leker med tanken och förflyttar oss fem år framåt istället, till år 2017. Kan vi då få göra nya intervjuer med Lasse, Christer och Martin och med glädje kunna konstatera att nu är Värsjön åter en av Skånes och Sydsveriges rikaste flodkräftsjöar? Man kan bara hoppas.

Text: *Janne Johansson* Foto: *Perry Vigelsbo*

Styrelsen

Örkelljungabygdens Natur krets av NF

Ordförande	Patric Carlsson, Harbäckshult 1654, 286 91 Örkelljunga, 070-744 35 50, carlsson_patric@yahoo.com
Vice ordförande	Janne Johansson, Ingas väg 7, Ö. Ringarp, 286 91 Örkelljunga, 0435-501 31, janne_ringarp@telia.com
Kassör	Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örkelljunga, 0435-522 32, leif.sigbo@telia.com
Sekreterare	Eva Persson, Ingas väg 7, 286 91 Örkelljunga, 0708-30 14 27, evahenny@hotmail.se
Ledamot	Björn Herrlund, Ekorrstigen 3, 286 35 Örkelljunga, 0435-527 64, bjornherrlund@gmail.com
Ledamot	Lena Ottosson, Hässleholmsvägen 47, 286 35 Örkelljunga, 0435-511 03, lena@ottosson.net
Ledamot	Christer Sandén, Bladvägen 2, 286 72 Åsljunga, 0435-46 05 38, christer.sanden@orkelljunga.com

Medlemsavgifter för år 2012

295 kr	Medlem i Naturskyddsförening (NF), Naturskyddsföreningen i Skåne och Örkelljungabygdens Natur. Du får tidningen ”Sveriges Natur” i färg, med normalt sex nummer per år och med en upplaga på 200 000 samt Alcedo tre gånger per år.
365 kr	Familjemedlemskap i NF (fritt antal medlemmar på samma adress).
130 kr	Lokal medlem i Örkelljungabygdens Natur. Vilket innebär att medlemsavgiften täcker framtagningen och distributionen av tidningen Alcedo tre gånger per år. Bankgiro nr 617-8792.

Har du e-post eller tillgång till Internet, finns stora möjligheter till ytterligare information. Skicka ett brev till info@naturskyddsforeningen.se och fråga vad de kan erbjuda!

Studieförbundet är det studieförbundet som vi i Naturskyddsföreningen utnyttjar vid anordnande av studiecirkel. Distriktskontor finns i Hässleholm (0451-140 90) och därifrån kan vi även få stöd till täckandet av föredragskostnader samt till tryckandet av exempelvis denna medlemstidning.

www.orkelljunganatur.se

